

यस्यना कार्या कर्मसंस्था सचामरा । नीलोत्पलकरा
सौम्या नीलनीरजसन्निभाः” ।

वायोः “वायुरम्बरवर्णस्तु तदाकाराम्बरो भवेत् । काष्ठपू-
रितचक्रस्तु द्विभुजो रूपसयुतः । गमनेच्छुः शिवा
भार्या तस्य कार्या च वामतः । कार्यो मृहीतचक्राङ्कः
कराभ्यां पवनो द्विजः । तथैव देवी कर्तव्या शिवा
परमसुन्दरी । व्यावृतास्तथा कार्यो देवोव्याकुल-
मूर्ध्निजः” ।

धनदस्य विष्णुधर्मोत्तरे “कर्तव्यः पद्मपत्राभो वरदो नर-
वाहनः । चाभीकराभो वरदः सर्वाभरणभूषितः । ल-
म्बोदरस्तुर्बाहुर्वाभपिङ्गललोचनः । व्यापीच्यवेषः कवची
हारभारो मनोहरः । द्वे च दंष्ट्रे मुखे तस्य कर्तव्ये
शुश्रूषधारिणः । वामेन विमवा कार्या मौलिस्तस्यारि-
मर्दन ! । वामात्सङ्गता कार्या वृद्धिर्देवी वरप्रदा ।
देवप्रवृत्तं पाणिं द्विभुजायास्तु दक्षिणम् । रत्नपात्र-
धरं कुर्यात् वामं रिपुनिस्तृदन ! । गदाशक्तो च कर्तव्ये
तस्य दक्षिणहस्तयोः । सिंहार्कजलणं केतुं, शिविका-
मपि पादयोः । शङ्खपद्मनिधौ कार्यौ सरूपौ निधि-
संस्थितौ । शङ्खपद्माञ्जलिक्तान् वदनं तस्य पार्श्वयोः”

आक्राशस्य “नीलोत्पलभं गगनं तद्वर्णाम्बरधारि च ।
चन्द्रार्कहस्तं कर्तव्यं द्विभुजं सौम्यदर्शनम्” ।

व्योम्नः “चतुरस्रं भवेन्मूलं ततो वृत्तं महाभुज । तत्तुल्य-
चतुरस्रस्य मेखत् संस्थितं शुभम् । भद्रपीठमयः प्रोक्तो
व्योमभागस्तृतीयकः । क्षुब्धचतुरस्रस्य मध्यभागः
प्रकीर्तितः । भद्रपीठवदन्त्यस्तु तत् पद्मं निवेशयेत् । शु-
भाष्टपत्रं तन्मध्ये कर्णिकायां दिशकरः । पत्राष्टके
न्यसेत्तस्य दिक्पालान् सर्वतोदिशः” ।

ध्रुवस्य “विष्णुरूपधरः कार्यो ध्रुवो ग्रहगणेश्वरः । चक्र-
रश्मिकरः श्रीमान् द्विभुजः सौम्यदर्शनः” ।

रवेः मत्स्यपुराणात् “रविः कार्यः शुभश्मश्रुः सिन्दूरारुण-
सुप्रभः । व्यापीच्यवेषः स्वाकारः सर्वाभरणभूषितः । चतु-
र्बाहुर्महातेजा कवचेनाभिसंवृतः । कर्तव्या रशना चास्य
पानीयाङ्गेति संज्ञिताः । रश्मयस्तस्य कर्तव्या वामद-
क्षिणहस्तयोः । जङ्घे स्तम्भदामसंस्थाना सर्वपुष्पाचता
शुभा । स्वरूपरूपः स्वाकारो दण्डः कार्योऽस्य वामतः ।
दक्षिणे पिङ्गले भागे कर्तव्यस्यातिपिङ्गलः । व्यापीच्य-
वेषो कर्तव्यो तावभाषपि यादव ! । तयोर्धर्मि च वि-
न्यस्तौ करो कार्यौ विभावसोः । लेखनीपत्रके कार्ये

पिङ्गलस्यातिपिङ्गलः । चर्मशूलधरो देवस्तथा यत्नादि-
धीयते । सिंहो ध्वजश्च कर्तव्यस्तथा सूर्यस्य वामतः ।
चत्वारस्यास्य कर्तव्यास्तनयास्तस्य पार्श्वयोः । रेवन्तश्च यम-
श्चैव मनुद्वितयमेव च । यहराजो रविः कार्यो य-
हैर्वा परिवारितः । राक्षी सर्वा लया च तथा देवी
सुवर्चसा । चतस्रस्यास्य कर्तव्याः पत्राश्च परिपार्श्वयोः ।
एकचक्रे च सप्ताश्वे दण्डश्च वा रथोत्तरे । उपविष्टस्तु
कर्तव्यो देयोद्यारुणसारथिः” ।

विष्णुधर्मोत्तरे तु “पद्मासनः पद्मकरः पद्मार्धदन्तदुतिः ।
सप्ताश्वरथसंस्थश्च द्विभुजश्च सदागतिः” ।

चन्द्रस्य मत्स्यपुराणे “चन्द्रः श्वेतवपुः कार्यः श्वेताम्बरधरः
प्रभुः । चतुर्बाहुर्महातेजाः सर्वाभरणभूषितः । कुसुदौ
च सितौ कार्यौ तस्य देवस्य हस्तयोः । कान्तिमूर्त्ति-
मती कार्या तस्य पार्श्वे तु दक्षिणे । वामे शोभा तथा
कार्या रूपेणाप्रतिमा भुवि । चिह्नं तथास्य सिंहार्कं
वामपार्श्वेऽर्कवज्रमेव ! । दशाश्वे च रथे कार्यो द्विचक्रे
वरसारथौ” । विष्णुधर्मोत्तरे तु
“श्वेतः श्वेताम्बरधरः श्वेताश्वः श्वेतभूषणः । गदापाणि-
र्द्दिर्बाहुश्च कर्तव्यो वरदः शशी” ।

भौमस्य मत्स्यपुराणात् “भौमोऽग्नितुल्यः कर्तव्यस्त्वष्टाश्च
काञ्चने रथे” । विष्णुधर्मोत्तरे

“रक्तमात्र्याम्बरधरः शक्तिशूलगदाधरः । चतुर्भुजो
मेघगमो वरदः स्वाङ्गरासुतः” ।

बुधस्य “विष्णुतुल्यो बुधः कार्यो भौमद्वल्ये तथा रथे” ।
“गुरोः “तप्तजाम्बूनदाकारो द्विभुजश्च वृहस्पतिः । पुस्तकं
पाक्ष्मालाञ्च करयोस्तस्य कारयेत् । सर्वाभरणयुक्तश्च
तथा पीताम्बरो गुरुः” ।

शुक्रस्य “व्यष्टाश्वे काञ्चने दिव्ये रथे वृष्टिमनोरमे । शुक्रः
श्वेतवपुः कार्यः श्वेताम्बरधरस्तथा । द्वौ करौ कथितौ
तस्य निधिपुस्तकसंयुतौ । दशाश्वे वा रथे कार्यो राजते
भृगुनन्दनः” ।

शनेः “लण्वाशास्तथा लण्वाः शनिः कार्योऽसिताननः । दण्डा-
लमालाञ्चयुक्तः करद्वितयभूषणः । काष्णायश्च रथे
कार्यस्तथैवाष्टरङ्गमे” ।

राहोः “रथे रथे तथाष्टाश्वे राहुः कार्यो विचक्षणैः ।
कम्बलं पुस्तकं कार्यं भुजनेकेन संयुतम् । करमेकान्तु
कुर्याच्च शस्त्रशून्यस्तु दक्षिणम्” ।

केतोः “विश्वकर्मशास्त्रात् “भौमवच्च तथा रूपं केतोः कार्यं